

**Електронна бібліотека
видань історичного факультету
Харківського університету**

Лантух І. В. Економічні взаємини між містом і селом в Україні в 1920-ті роки // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Матеріали 49-ї студентської наукової конференції. (Випуск 1). – Харків: Акта, 1997. – С. 29 – 30.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт історичного факультету.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61077, Харків, пл. Свободи, 4, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, історичний факультет. **E-mail:** istfac@univer.kharkov.ua

©Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна; історичний факультет

©Автор статті

©Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництва

©Ідея та створення електронної бібліотеки – А. М. Домановський

норирование и правом и практикой каких-либо индивидуальных склонностей при выборе брачных партий.

Параллельно с утверждением моногамного христианского брака шел процесс формирования семьи в ее новоевропейском значении, т.е. домохозяйственной ячейки, объединяющей супругов, их детей и холостых родичей.

В таких малых семьях, освященных церковным браком, укрепилось положение женщины как матери и хозяйки дома. Однако улучшение ее положения не означало ослабления социокультурной дискриминации. Антифеминистские высказывания с XIII в. становятся характерными в литературе, превращаются в традицию, а с конца XV в. в Западной Европе разворачивается массовая «охота на ведьм». Безусловное главенство мужчины в обществе и семье было освящено церковью и никем не оспаривалось, даже такой страстной защитницей женского достоинства и чести, как Кристина Пизанская, а образ идеальной жены, каким он виделся авторам трактатов на семейные темы, включал такие качества, как смирение, кротость, уступчивость, верность, трудолюбие и т.п.

Лантух І.В.

Економічні взаємини між містом та селом в Україні в 1920-ті роки

В.І. Ленін, вимушений визнати ринок і торгівлю після нової невдалої спроби організувати товарообмін (продуктообмін) залишками (від продподатку) селянської продукції, тут же вимагає взяти їх під жорсткий контроль пролетарської диктатури. Погляди, що сформувалися на початку непу, визначили ту суперечливість його заходів, які врешті-решт прирекли цю політику на загибель під тиском командно-адміністративної системи. З одного боку, в офіційних колах визнавали, що відновлення ринку приватної торгівлі та дрібного промислового підприємництва, бурхливий розвиток селянсь-

кої кооперації, відродження фінансово-кредитної системи сприяють успішній відбудові та піднесенню народного господарства. З іншого боку, шукали причини перманентно-кризового стану, з якого народне господарство в роки непу виходило лише на короткі відрізки часу.

На протязі всіх років існування радянської влади існував далеко не еквівалентний обмін між містом і селом, промисловістю та сільським господарством. Радянська держава свідомо підтримувала високі ціни на продукцію промисловості та явно занижені – на продукцію сільського господарства, перерозподіляючи, таким чином, національний прибуток на користь т.з. «соціалістичної» промисловості, дозволяючи партійному керівництву країни здійснювати соціалістичну індустріалізацію, розвивати воєнну промисловість.

Цікавий матеріал дає досліднику рух цін в Україні за кожен рік на промислові і сільськогосподарські товари. Звернувшись до них, ми побачимо, що за 1 пуд житнього борошна можна було придбати у 1913 р. сім аршинів ситцю, у 1918 р. – 6,6, у 1921 р. – 4, а у 1923 р. – 3,8. На протязі 1922 р. ціни зросли у 104 рази в цілому в Україні, причому в губернських містах у 110 разів, а у повітових – у 102 рази. Хоча цей ріст в Україні менший, ніж на загальноросійському ринку. Там зростання цін досягло 110 разів. Вже на перше січня 1923 р. показник цін на сільськогосподарські продукти збільшився у 74 рази, а у групі промислових товарів – у 129 разів.

При такій політиці радянської держави розвиток сільського господарства різко відставав від темпів зростання промисловості. Якщо в 1927/1928 рр. в порівнянні з попереднім роком промислова продукція зросла на 19,5 %, то сільського господарства – тільки на 6 %. В 1928–1929 рр. у порівнянні з 1926–1927 рр. обсяг валової продукції промисловості збільшився на 35 %, а сільськогосподарської – зменшився. При цьому товарна частина зернової продукції становила в 1927–1928 рр. лише 1/5 частину валового збору, або 67,7 % довоєнного рівня.

Сільське господарство України отримало не тільки мізерний бюджет (в 1927 р. – 13–14 % всіх бюджетних витрат), а ще в результаті перерозподілу національного прибутку віддавало більшу половину створеного в ньому прибуткового продукту. Баланс вартісних обмінів між містом та селом був, з усією очевидністю, нерівноцінним. За одержану сільськогосподарську продукцію вартістю 1 крб. сільськогосподарська сфера віддавала своєї продукції на 2 крб. 06 коп. Потрібно врахувати ще таку обставину, що ціна одноіменного товару у місті та у сільській місцевості була неоднакова. Якщо в 1929 р. сільські ціни лише на 5,7 % перевищували міські, що виправдовувалося біль-

шими торгівельно-транспортними витратами сільської торгівлі, то в 1931 р. цей розрив збільшився на 41 %, причому розрив у цінах на промислові товари широкого вжитку складав навіть 59 %, це неможна виправдати тільки транспортними витратами по доставці товарів у сільську місцевість. Така цінова політика була одним із складових елементів пограбування селян радянською державою.

В результаті таких обставин промислові товари стали недосяжні селянам, і вони припинили їх купівлю. Так звані «ножниці» цін привели до кризи збуту.

Лищина І. Ю.

Нормативное оформление власти

Прежде чем рассматривать нормативное оформление власти, необходимо исследовать власть как социальный феномен, а для этого более подробно пояснить природу власти, структуру (субъект – носитель власти, объект властного воздействия, ресурсы и методы, нормативная база), признаки власти. В результате можно сделать вывод о том, что власть – это реальная (не всегда легитимная) возможность обладающего ею субъекта привести общественные отношения в какое-либо новое, заранее запланированное состояние.

Так как вопросы нормативного оформления власти чаще всего связывают с государственной ее разновидностью, то стоит обратить внимание на отличительные черты, различия власти в демократическом и тоталитарном государстве. Основными среди подобных различий предлагается считать источник власти. В демократическом государстве источником выступает все общество, а в тоталитарном – лишь узкий слой правящей элиты.

Рассмотрим нормативное оформление власти в тоталитарном обществе на примере СССР. Анализ официальных документов (Конституций, Программ и Уставов КПСС, Постановлений Совета Министров СССР и ЦК КПСС и т.д.) позволяет последовательно доказать декларативность политических прав граждан СССР, отсутствие реальной власти у органов государственного аппарата (советов, Совмина), сосредоточение власти у Компартии, и, наконец, осуществление этой власти не всей многомиллионной КПСС, а лишь высшим слоем партийных